

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Унаклэ къыызэлуахыгъ

УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд и Къутамэу АР-м щылэм иотделениехэу районхэмрэ къалэхэмрэ арытхэм Iоф зыщашIэшт унаклэхэр лъэхъаным диштэу зэтэгъэпсыхъагъэхэу аужырэ илъэсхэм зэкIэлъыкIоу ащагъэуцугъэх. Къэнэгъагъэр Шэуджэн районыр ары. Джырэблагъэ ащи ар гъэцэкIагъэ щыхъугъ, Къутамэм иотделение зычIэтышт унаклэр район гупчэм щагъэуцугъ.

Тыгъуасэ, щылэ мазэм и 28-м, ар къызэрэзэлуахырэм фэгъэхъыгъэ зэхэхъэ Хъакурынэ-хъаблэ щыкIуагъ. Ащ хэлэжъагъэх АР-м и Президентэу Тхъаклушынэ Аслъан, АР-м и Президентрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администратие ипашэу Александр Пиценкэр, Правительствэм хэтхэр, Къэралыгъо Советым — Хасэм идепутатхэр. Джащ фэдэу зэхэхъэм хэлэжъагъ УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд капиталнэ псэолъэшынэмкIэ и ГъэларышIапIэ ипашэ игуадзэу Сергей Соловьевыр.

Тхъаклушынэ Аслъан район гупчэр къэзыгъэкIэрэкIэрэ унэ дахэ зэрагъэуцугъэм фэшI пстэумэ апэу районым исхэми, Iоф щызышIэштхэми къафэгъушIуагъ. БлэкIыгъэ илъэсым кризисым икIыныгъохэр къэралыгъом къызэпчыгъэх нахъ мышIэми, мыш фэдэ псэуалъэхэр зэрагъэуцухэрэм цIыфхэм зэрафэгумэкIыхэрэр къызэриушыхъатырэр ащ кIигъэтхыгъ. Нахъыбэу мы учреждением къекIолIэштхэр зэрэнэж-лужьхэр къыдалытэхэзэ, Iоф щызышIэхэрэр шъхъэкIафэ ахэлъэу апэгъокIынхэм, яфэло-фашIэхэр икIоу ыкIи тэрэзэу афагъэцэкIэнхэм зэрэщыгугъырэр къылуагъ. Джащ фэдэу мыр районым щагъэуцущт псэуалъэхэм аужырэу зэрэщымытыр, амалэу щылэмкIэ лъэныкIо пстэумкIи къаделэнхэу

гухэлъ гъэнэфагъэхэр зэрIэхэр къыхигъэщыгъ.

Сергей Соловьевыр унаклэ къазэрафашIыгъэмкIэ пстэумэ апэу къафэгъушIуагъ, пенсионерхэм IэпыIэгъу аратыным, яIофхэр нахъ псынклэу зэшIохыгъэ хъунхэм, яфэло-фашIэхэр къафагъэцэкIэнхэм афэшI, мыш фэдэу дэгъоу зэтэгъэпсыхъэгъэ унэхэр зэрагъэуцухэрэр къылуагъ. Республикэм ипашэрэ Правительствэмрэ Федеральнэ къулыкIухэм апэблагъэу Iоф зэрадашIэрэм мыш фэдэ псэолъэшынхэр зэришыхъатхэр къыхигъэщыгъ ПенсиехэмкIэ фондым и Къутамэу АР-м щылэм ипашэу Къулэ Аскэрбый. Унэм ишIынкIэ районым ипашэ ишIуагъэ лъэшэу къызэригъэкIуагъэм фэшI къызэрэфэрэзэхэр къылуагъ.

Ащ къызэрилуагъэмкIэ, унэм ишIын пстэумкIи сомэ миллион 14-м ехъу пэлухъагъ.

Районым ипашэу Хъуажь Налбый районым ис пстэуми ацIэкIэ унэр изыхъухъагъэхэми къэзышIыгъэхэми «тхъашъуегъэпсэу» къарилуагъ, хъакIэхэм нэпэплъ шIухъафтынхэр къафишIыгъэх. Пенсионерхэм ацIэкIэ «тхъашъуегъэпсэу»

къарилуагъ районым ис ветеранхэм я Совет итхъаматэу Ацумыжь Кушыку.

Нэужым Тхъаклушынэ Аслъан, Сергей Соловьевым ыкIи Хъуажь Налбый лентэ плыжырэ зэпаупкIыгъ. Къулэ Аскэрбый унэр зэрэгъэпсыгъэм республикэм ипашэ нэлуасэ фишIыгъ, цIыфхэм яфэло-

фашIэхэр зэрагъэцэкIэштхэ амалэу ялэхэр къыIотагъэх. Кризисым илъэхъан мыш фэдэ псэуалъэ Адыгеим къызэрэ-щашIыгъэм урыгушхон зэрэте-фэрэр Тхъаклушынэ Аслъан джыри зэ къыкIигъэтхыжыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым къы-тырихыгъ.

Адыгеур кIэщакIо фэхъугъ

Гъэтхэ губгъо IофшIэнхэм яIофыгъохэмкIэ зэлукIэ зэхэхэгъэнэу Адыгэ Республикэм федеральнэ гупчэм игъоу фелъэгъу. Ащ фэгъэхъыгъэу Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат Адыгэ Республикэм мэкъумэщымкIэ иминистрэу Юрий Петровым дэгущыIагъ.

Урысые Федерацием къэкIыхэрэр химизацие шIыгъэнхэмкIэ ыкIи ахэр къэухъумэгъэнхэмкIэ и Департаментэу Урысые Федерацием мэкъумэщымкIэ и Министерствэ епхыгъэм тхыгъэу фагъэхъыгъэм Урысые Федерацием мэкъумэщымкIэ и Министерствэ иIофышIэхэр, ЮФО-мкIэ гъэцэкIэкIо хабзэм иорганхэм яллыкIохэр ыкIи мэкъумэщым лэжыгъэ

къышызыхъыжхэрэр зыхэлэжъэштхэ зэлукIэ Адыгеим щызэхаштэнэу игъоу щалъэгъу. ГушыIэм пае, аммиачнэ селитрэм ыкIи нэмыкI чIыгъэшIухэу гъэтхэ губгъо IофшIэнхэм ялэхъан ящыкIагъэхэм ауасэхэу узышъхъадэкIы мыхъуштхэр гъэнэ-фэгъэнхэм иIофыгъо мыш щыхэплъэнхэу рахъухъэ. Мыщ фэдэ зэлукIэ зэхаштэн фаеу зыкIэхъурэр аужырэ мазэм къыкIоцI селитрэм буасэ сомэ мин зэрэхэхъуагъэр ары, непэ ехъулIэу селитрэ килограммы сомэ мини 8-м ехъу лъаты. АдыгеимкIэ ар зигъо Iофыгъоу щыгъ: тиреспубликэ аммиачнэ селитрэ тонн мини 8,5-м ехъу къырагъэолагъ, ау бжыхъасэхэм апэрэу яшIушIэгъэнымкIэ ар афיקъуштэп. Мыщ фэдэ зэлукIэхэм язэхэхэнкIэ Адыгеим

опытышIу зэриIэр шъугу къэтэгъэкIыжы.

Юрий Петровым зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, чыIэшхом осыр зытелыгъэ бжыхъасэхэм зэрар аригъэкIыгъэп. «Джы-дэдэм бжыхъасэхэм язытет уигъэгумэ-кIынэу щытэп, — къылуагъ ащ. — Джы-ри фабзэ бжыхъасэхэм лъапсэ адзыгъагъ, ау зэпахырэ узхэр ахэм къяутэлIэнымкIэ, цыгъо-шъуаехэр бэгъонхэмкIэ шынагъо щыIагъ». ФГУ-у «Россельхозцентр» зыфиIорэм Адыгэ РеспубликэмкIэ икIутамэ испециалистхэм щылэ мазэм и 20-м ехъулIэу зэхэхэгъэгъэ уплъэкIунхэм бжыхъасэхэм язытет республикэм ирайон пстэуми зэрэщыдэгъур ащагъэунэфыгъ.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкIу

**Адыгэ
Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэм**

Теуцожь районым исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэ иIахышхо зэрэишIыхъагъэм ыкIи илъэсыбэрэ гуетыныгъэ фыриIэу Iоф зэришIагъэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ Бэрэтэрэ Аскэр Сэфэрбый ыкIом.

Ильэс кӀэуххэр зэфыхысыжыгыгъэх

Шылэ мазэм и 25-м Урысыем кощынымкӀэ ифедеральнэ кӀулыкӀу икӀутамэу Адыгэ Республикэм шылэм икӀыгъэ 2009-рэ ильэсым икӀэуххэр зыщызэфыхысыжыгыгъэх пресс-конференцие зехищэгъагъ. ЗӀукӀэм хэлэжыагъэх зыцӀэ кӀетӀогъэ органым ипашӀу Александр Ивашиным, ащ игуадзӀу ШӀуджэн РусӀанэ, кӀулыкӀум икӀутамэ иотдел ипашӀу Мамый Юрэ, отделениехэм ялӀшхьэтетхэр ыкӀи кощынымкӀэ кӀулыкӀум илӀжыаӀлэху муниципальнэ образованиехэм ащылӀэхэм япашӀэхэр.

Пресс-конференциер кызыӀуи-хыгъ ыкӀи зэришагъ Урысыем и ОФМС икӀутамэу Адыгэ Республикэм шылэм ипашӀу А. Ивашиным. 2009-рэ ильэсым кӀэухху фӀхьугъэхэм кӀатегушыӀэз кӀутамэм ипашӀэ кӀӀээрӀуӀгоигъэхэм агу кыгъэкӀыжыгъ Урысыем и ОФМС икӀутамэ Адыгеим 2006-рэ ильэсым кызырӀыщызӀуахыгъэр. Ащ пшӀэрылӀгъ шӀхьаӀу иӀэр кощын ӀофымкӀэ кӀэралыгъом политикӀу зрихьӀэр чыплӀэм шыгъэ-цӀкӀӀажыгъэныр ары. ӀофшӀэнэу яӀэм кыделътыгъ уплӀэкӀу ыкӀи лыплӀгъэн пшӀэрылӀгъ, кӀэралыгъо фӀло-фашӀэхэр гъэцӀкӀӀэгъэнхэр.

Ильэс кӀэуххэм яхьылӀгъэ доклад кӀӀышыгъэ А. Ивашиным джащ фӀдӀу кощын ӀофхэмкӀэ Федеральнэ кӀулыкӀум икӀутамэ зэхӀаӀкӀу республикэм шырилӀэм кышчыӀуцугъ. Ащ хӀхьӀх зыфӀгъэ-зӀгъэх лӀэныкӀыохэмкӀэ зӀкӀэ республикэм тельтагъӀу Ӏоф зышӀӀэр подразделениитф ыкӀи районхэм ащылӀжӀэр подразделениеху зипчӀагъӀкӀэ 8 хьухэрэр.

АР-м кощын ӀофшӀэныр зӀрӀ-шыгъӀэпсыгъэм кытегушыӀӀэз А. Ивашиным пчӀӀгъэ бӀклае ыгъэ-федагъ. Ащ кызырӀытагъэмкӀэ, аужырӀэ ильӀэхэм Адыгеир псӀу-пӀкӀэ кыхъзыхыгъэхэм япчӀагъэ хӀхьуагъэ нахь, хӀкӀыгъӀп. Джащ фӀдӀу охьтӀ гъӀнӀфагъэм кыкӀоцӀ тиреспубликӀэ кыхъанху фытыныгъэ зӀратыхэрэм япчӀагъэ ильӀэс кӀӀэс агъӀнафӀ. Урысыем кощынымкӀэ ифедеральнэ кӀулыкӀу иуна-шӀоӀкӀэ 2009-рэ ильӀэсӀу кызытӀы-нӀкӀыгъэм Адыгэ Республикэм пӀӀӀӀ гъӀнӀфагъэ иӀу зыпсӀу-нху фытыныгъэ зӀратынӀу цыты-гъэхэм япчӀагъэ нӀбгырӀэ 1965-м шӀоӀкӀыштыгъӀп. Республикэм зыпсӀу зышӀоигъоу гъӀрекӀо зызы-гъӀтхыгъэ граждӀанхэм япчӀагъэ 1036-м нӀсыгъагъ.

УФ-м хьакъулахьхэмкӀэ и Кодекс зӀхьокӀыныгъэхэр зӀрӀфӀ-хьугъэхэм кыхӀӀкӀу Урысыем и ОФМС икӀутамэ цыфхэм фӀло-фашӀу афигъӀаӀкӀэхэрэм ауасӀэ 2010-рэ ильӀэсым кыхӀхьӀошт. Мы Ӏофыгъор кощынымкӀэ кӀулыкӀум

ипашӀэ игуадзӀу ШӀуджэн РусӀанэ пресс-конференцием хӀӀӀжыагъӀ-хэм ӀупкӀӀу кыафызехифыгъ. ПашӀэм игуадзӀэ кызырӀытагъэмкӀэ, кыхъыгъэ 2010-рэ ильӀэсым ищылӀэ мазэ и 29-м кышгъӀӀжыагъӀу урысые паспорт кыдӀэзыхыштыгъэм госпошлинӀу атыштыр нахьыбӀу кыафидӀкӀышт. Паспортыр кыдӀ-дӀпхыным пае сомӀэ 200 лъыпты-нӀу хьушт. ӀӀкӀыб хӀгъӀгъум уӀлон хьумӀэ, уищыкӀӀгъӀшт паспортым сомӀэ 1400-рӀэ, биометрическӀэ шап-хӀхьхэм атехыгъэ паспорткӀэ лӀӀп-кӀӀу кӀӀжыагъӀр кыдӀдӀпхыным пае сомӀэ 2500-рӀэ птышт.

Пресс-конференцием зыщытегу-шыӀӀгъэх Ӏофыгъохэм ащыщыгъ ОФМС-м икӀутамэу Адыгэ Республикэм шылэм епхыгъэ подраз-делениехэм япчӀагъэ 2011-рӀэ ильӀэ-сым зӀрӀхӀхьӀоштыр. КӀулыкӀум ипашӀэ кызырӀытагъэмкӀэ, тирес-публикӀэ шылӀӀжӀэр подразде-лениехэм джыри 8 кӀахӀхьӀошт. Адыгеим ит псӀупӀӀ инхэм ащыш-хэм ахэр кӀащызӀуахыштых.

ЗӀукӀӀэр зыщаухыштым Урысы-ем кощынымкӀэ ифедеральнэ кӀулыкӀу икӀутамэу Адыгэ Республикэм шылэм ипашӀу А. Ивашиным кощыным епхыгъэ кы-ныгъоху зыгъӀгъумӀкӀыхэрэмкӀэ цыфхэр зӀрафытеонхӀэ алӀӀкӀышт цыхьӀшӀгъу телефоным Ӏоф зӀри-шӀӀӀэр кылуагъ. Ащ номеру иӀэр 52-10-78.

ЕЛБӀШӀ РусӀан.

СурӀтыр ӀашыгънӀ АслӀан кы-тирихыгъ.

Социальнэ Ӏофыгъохэр

Ветеранхэм апае субсидиехэр

ХӀгъӀгъу зӀошхом иветеранху зыщыпсӀуштыгъ унӀхэр зымыӀӀхэм ахэр ягъӀгъотыгъэнхэр лӀагъӀкӀуагъ. Ахэм афӀдӀэ ветерану Адыгеим исхэм ащыщ нӀбгырӀэ 42-мӀэ зыщы-псӀуштыгъ унӀхэр ащӀфынхэм пае 2009-рӀэ ильӀэсым кӀӀэ-лыгъом субсидие аритыгъ. СомӀэ миллион 27-рӀэ мин 420-рӀэ ащ пӀлухьагъ. 2005-рӀэ ильӀэсым игъӀтхапӀэ и 1-м ыпӀкӀэ чӀзыум хӀуцогъӀэ ветеранхэм субсидие атыгъӀныр джыри аухыгъӀп, мыхэм ащыщ нӀбгыриплӀым охьтӀэ бла-гъӀхэм ахьӀӀэ афӀтӀупшышты.

2009-рӀэ ильӀэсым законодательствӀэм зӀхьокӀыныгъэхэр фашӀыгъэх. Джы ветераным унӀ ищыкӀагъэмӀ, чӀзыум зы-щыхӀуцогъӀэ уахьтӀэм емлыгытыгъӀу, ар (субсидиер) кыра-тыным ифитыныгъэ шылӀӀ хьугъ. Ахэм афӀдӀу тиреспу-бликӀэ нӀбгырӀэ 70-рӀэ шӀпсӀу.

ТапӀкӀӀэ мыщ фӀдӀэ субсидие кызырӀатыштыгъэхэр фронт-тым шылӀӀгъӀ, заохэм ахӀӀӀжыгъӀэ закӀохэр арымӀэ, джы ащ фӀдӀэ фытыныгъэ яӀӀ хьугъ:

ХӀгъӀгъу зӀошхом сӀкӀатыныгъэ хӀзыхыгъэхэм;

ХӀгъӀгъу зӀошхом хӀӀӀжыагъэхэм;

ХӀгъӀгъу зӀошхом хӀкӀодӀгъэ (лӀӀгъӀ) инвалидым, ащ хӀӀӀжыагъэм иунагъо;

«Жителю блокадного Ленинграда» зыфӀӀорӀэ та-мыгъэр кызырӀатыгъэхэм;

ХӀгъӀгъу зӀошхом ильӀхъан противовоздушнӀэ оборо-нӀэм иобъектхэм, зыкӀӀухьумӀжыгъӀным епхыгъэ псӀуальӀхэм ягъӀпсын, дӀӀ-хы базӀхэм, аэродромхэм ыкӀи нӀмыкӀ дӀӀ объектӀу тылым шылӀӀхэм ыкӀи авто-мобиль гъогуху мӀшӀоку фронтым пӀӀӀӀжыагъэхэм ащылӀжыагъэхэм яӀофшӀӀн епхыгъӀу кыратыгъӀгъу унӀхэм ахэр кырагъӀкӀыгъагъэхэм;

дӀӀӀӀулыкӀушӀӀху мӀкӀуогъум и 22-м, 1941-рӀэ ильӀэсым кышгъӀӀжыагъӀу Ӏоныгъом и 3-м, 1945-м нӀс дӀӀ частьху, дӀӀ-еджӀӀӀэ заведениеу заохэм ахӀ-лӀжӀӀэр армием хӀмыхьхӀэрэм мӀзихым нахь мымакӀу кӀулыкӀу ащызыхыгъэхэм, дӀӀӀӀӀулыкӀушӀӀху а лӀӀхъаным кыкӀоцӀ ордӀнхэр, медальхэр кызыфа-гъӀшӀошагъэхэм, якӀулыкӀу епхыгъӀу кыратыгъӀгъу унӀхэм ахэр кырагъӀкӀыгъагъэхэм.

ЗаконодательствӀэм зӀхьокӀыныгъӀу фашӀыгъэхэм яшӀуа-гъӀкӀэ ветераным унӀ ышӀфыным пае субсидие зӀрӀратырым фӀдӀу, унӀ зышӀынӀу фаеми джы ар фӀтӀупшыщын алӀӀкӀышт. Судсидиер зыфӀдизыштыр кӀалыгъӀ хьумӀэ кызыпкыры-кӀыхӀӀэр ветераным квадратнӀэ метрӀэ 36-рӀэ зӀрӀтефӀн фаер ыкӀи зы квадратнӀэ метрӀэм республикэм гурытымкӀэ уасу зырирӀ ары.

Мы Ӏофыр тӀрӀӀу, законодательствӀэм дишӀтӀу гъӀӀӀкӀӀ-гъӀным республикэм Ӏоф шыдашӀӀ, ащ дакӀоу Адыгэ Республикэм ӀофшӀӀнымкӀэ ыкӀи социальнӀэ хӀхьоныгъэмкӀэ и МинистерствӀэ зӀхӀгъӀуцӀо мыщ фӀдӀэ социальнӀэ ӀӀпыӀгъу зӀратын фаехэм яспискӀэ.

Адыгэ Республикэм ӀофшӀӀнымкӀэ ыкӀи социальнӀэ хӀхьоныгъэмкӀэ и МинистерствӀэ ипресс-кӀулыкӀу.

Адыгэ ТВ-р Интернетым кыхьащт

«Нарт ТВ-м» ииордание канал идирек-торӀу НӀгъой Нарт кызырӀэтиӀуагъэмкӀэ, каналым ипрограммӀхэр кыагъӀӀагъоу ИнтернетымкӀэ, ау джырӀкӀэ зӀрищы-кӀагъэм лыкӀлахьу каналыр атӀупшы-гъӀгоп. «Нарт ТВ-р» дунаим тет адыгъхэм ятелевидениеу тӀлӀыгъ, — ыӀуагъ Н. НӀ-гъоим, — ащ тегъӀпсыхьагъӀу тиӀофшӀӀн зӀхӀтӀӀӀ. ШыкӀӀгъӀэ закӀоу шылӀӀр ахьӀӀэр зӀримыкӀурӀ ары, ащи хӀкӀыплӀэ кыфӀд-гъотышты».

Ащ кызырӀытагъэмкӀэ, икӀыгъэ мазэм Тыркуем шылӀагъэх, Ӏоф зӀрӀзӀдашӀӀштымкӀэ зӀзӀгъыныгъэхэр агъӀхьазырыгъэх. «А кӀӀ-ралыгъом тыщӀӀӀфӀ фильмӀэ кытетхыгъ, ар шӀӀху кӀӀдӀгъӀӀӀгъӀошт», — кылуагъ тильӀӀкӀӀгъу кӀалӀэм.

ГъемафӀу кыхьащтыми «Нарт ТВ-р» Тыркуем кӀошт, ащ кӀӀу кышчытирихы-штых, ау гухӀӀл шӀхьаӀу иӀӀштыр тапӀкӀӀэ Ӏоф зӀдашӀӀнымкӀэ амалыкӀӀхэр кызыдӀы-хӀхынхэр ары.

Коллегием зӀхӀэсыгъо иӀагъ

Адыгэ РеспубликэмкӀэ УФСИН-м блӀкыгъэ ильӀэсым ӀофӀу ышӀагъэр зыщызэфыхысыжыгъэ ыкӀи мы охьтӀэ благъэм ана-хьу анаӀэ зытырадзӀн фаехэм зыцӀатегушыӀӀгъэх зӀхӀэсыгъо ащ иколлегие джырӀблагъэ иӀагъ. Ащ хӀӀӀжыагъэх цыфхэм яфитыныгъэхэмкӀэ АР-м и УполномоченнӀу Анатолий Осоки-ныр, АР-м хӀгъӀгъу кӀоцӀ ӀофхэмкӀэ иминистрӀэ игуадзӀу ЛӀыхьотыкӀо АскӀэр, УФСИН-м иучреждениехэм алӀыплӀӀэр ко-миссиеу АР-м шызӀхӀащӀагъэм ипашӀу Владимир Аведовыр, нӀмыкӀхӀери.

2009-рӀэ ильӀэсым мы ГъӀорышӀаплӀэм иподразделение зӀфӀшӀхьафхэм бӀз-джӀшӀагъэ зезыхьагъӀху пшӀӀӀдӀкӀыж зыхыхьхэрэм пӀуныгъэм ыльӀэныкӀокӀэ ӀофӀу адашӀӀӀр нахьышӀу шылӀӀгъӀныр, хьапсӀм ачӀӀсхэм яфитыныгъэхэр кӀӀу-хьумӀгъӀнхэр, ахэм адӀӀӀжӀӀӀр струк-турӀхэм ахахьхӀэрэм яшылӀӀныгъэ шы-нӀгъончъӀным пае шӀӀгъӀн фаехэр зӀ-хӀэсыгъом шызӀхӀафыгъэх.

ӀофтхьабзӀр зезышагъэр АР-мкӀэ УФСИН-м ипашӀэ иӀнагӀӀэ зыгъӀӀӀӀӀ-р полковникӀу БорсӀэ РусӀан. Ар зӀхӀэсыгъом упчӀӀ шӀхьаӀу кышӀаӀӀ-тыгъэхэм кӀӀкӀӀу кыатегушыӀагъ.

ПӀублӀ гушыӀӀр зӀратыгъэр АР-мкӀэ УФСИН-м ипашӀэ игуадзӀу Виталий Климовыр ары. Ар ӀофӀу зыфӀгъӀзӀ-гъэм игъӀӀотыгъӀу кытегушыӀагъ, бӀзджӀшӀагъэ зезыхьагъӀху пшӀӀӀдӀ-

кӀыж зыхыхьхэрӀр зыщӀаӀыгъӀхӀ учреж-дение зӀфӀшӀхьафхэм язытет зыфӀдӀэм зӀхӀэсыгъом кыкӀолӀагъӀхэр шигъӀгъо-загъэх.

Анахьу анаӀэ зытетыгъӀу кыхи-гъӀыштыгъэхэр хьапсӀдӀсхэм пӀуныгъӀ-гъӀӀӀныгъэм ыльӀэныкӀокӀэ ӀофӀу ада-шӀӀӀр нахь гъӀӀӀӀыштыгъӀныр, сӀнӀ-хьатхэр ягъӀгъотыгъӀнхэр, психологи-ческӀэ ӀӀпыӀӀгъу зӀрафӀхьухэрӀр нахь кӀашӀхьапӀным пае шӀӀгъӀн фаехэр ары. Ахэм адакӀоу хьапсхэр кызырагъӀгъунӀр технологиякӀӀхэр зӀрагъӀгъотыгъӀх. А псӀтӀуми гъунӀ алыфынӀу ащ фӀдӀэ учреждение пӀпчӀ УФСИН-м ипашӀэ игуадзӀхэм ащыш-хэр куратор шӀхьаӀу рапхыгъэх.

ГъӀорышӀаплӀэм специалист ныбжы-кӀӀхэр нахьыбӀу кызырӀӀрашӀӀӀ-штым ренӀу Ӏоф дашӀӀ. Ащ нӀмыкӀу,

УФСИН-м иӀофшӀӀхэм гъӀхьагъӀу яӀӀхэм джыри зӀрахарагъӀгъӀхьӀоштым пылӀых.

2009-рӀэ ильӀэсым УФСИН-м иучреж-дениехэм алӀыплӀӀӀр комиссиеу Адыгэ Республикэм шызӀхӀащӀагъэр гъогӀгъу 83-рӀэ хьапсхэм ащӀаӀагъ. БӀзджӀшӀагъэ зезыхьагъӀхэр зыщӀаӀыгъ чыплӀӀхэм язытет зыфӀдӀр зӀрагъӀшӀагъ. ЗӀфӀ-хьысыжӀӀу ашӀыгъӀхэмкӀэ лӀӀэныкӀоу зыдӀӀӀжӀӀн фаеху кыхагъӀӀыгъӀхэр игъӀкӀотыгъӀу зӀхӀафыгъэх.

Мы уахьтӀэм УФСИН-м иӀофшӀӀн джыри зӀхьокӀыныгъэхэр фӀхьуштых. Ахэр зыфӀгъӀзӀгъӀштыгъ бӀзджӀшӀагъэ зезыхьагъӀхэр, мыхьӀо-мышӀагъӀу зӀра-хьагъэм ихьылыгъӀэ елыгытыгъӀу, хьапс атырамылӀхьӀу, нӀмыкӀ шылӀкӀэ кы-фыхахызӀ, ежӀхэмкӀи нахьышӀоу, об-ществӀами яшӀуагъӀ рагъӀкӀын алӀӀкӀы-нӀу, пшыныжӀӀу афыхахым хьуштыр агъӀнӀфӀнӀу ары.

Джыри упчӀӀ шӀхьаӀу зӀхӀэсыгъом кышӀаӀӀыгъӀхэм ащыщ коррупцием ебӀныгъӀныр.

УФСИН-м ыкӀи ащ иподразделе-ние зӀфӀшӀхьафхэм 2009-рӀэ ильӀэсым яӀофшӀӀн нахьышӀум ыльӀэныкӀокӀэ зӀрӀӀыкӀотагъэр хагъӀунӀфыкӀыгъ.
ДЗЫБӀ Саньет.

1943-рэ илээсым щылэ мазэм и 29-м Мыекъуапэ нэмыц фашистхэм къалэклахыжыгъ

ЕДЗЫГЪОШХОУ ТАРИХЪЫМ ХЭХЪАГЪ

2010-рэ илээсэу кыхыагъэм Теклоныгъэм ия 65-рэ илээс гушлуагъоклэ хэдгъэуэфыкышты. Ащ ипэгъоклэу ветеранхэм ярес-публикэ Совет зэхигъэуцогъэ планым къыделгытэ Адыгеим икьэлэ шъхьалэ нэмыц-фашист техаклохэр дафыжъхи, шъхьафит зашлыжыгъэр илээс 67-рэ зэрэхъурэр зэрифэшъуашэу хэгъэуэфыкыгъэныр. А мэфэ-кыр хьугъэ-шлэгъэ инэу алытэ ыкли а лъэхъаным дзэм хэтыгъэхэу е партизаныхъэхэу псаоу къэнагъэхэр къырагъэблагъэхэш, шъхьэкълэфагъэ афашы, агъашлох, алытэх. Ау гукъау нахь мышлэми, ахэм япчъагъэ илээс къэс къышкълэ, дунаим ехыжыхэрэм ямызакъоу, сымэджэ хьылъэхэми къахэхэу. Лъэшэу тыгу хэклы Мыекъуапэ пыйм къылкълэжыгъэным зилахь хэзышлыхыагъэхэм ащышхэу С. М. Малых, А. Къ. Цуамыклом, П. М. Непейвода, Н. Ц. Теуцожым, Б. Г. Воротниковым, А. Хь. Цуамыклом, П. И. Рябовам, П. Ц. Джастэм, нэмыкълэхэми ядунай зэрэхъожыгъэр.

Мыекъопэ партизанхэу куп 18 хьуштыгъэхэр 1942-рэ илээсым игъэмаф зызэхашэгъагъэхэр. Ахэр арых нэмыцхэм ядзэхэр зымгъэгупсэфыштыгъэхэр. Боевой пшъэрылхэр 10 хэмылгъэу агъэцкълэнхэм а купхэр ренэу фэхъазырыгъэх. Уналэ темыдзэн плъэкыштыт, ягугъуи умышлы хьуштыт Мэхъош мэзым ахэм хагъэхъыкыгъэм. Шэклогъу мазэм фашистхэм ядзэ тебанэхи, мэзым ахэр къыхафыгъэх, нэмыц дзэклогл 400 фэдиз ауыкыгъ. Шъыпкъэ, еж партизанхэми члэнагъэ амышыгъэу щытэт. Купым икомиссарэу И. Бугренкэр, партизанэу М. Цубытыр, нэмыкълэхэри а зэо-банэм хэклогдагъэх. Штэ зыфалоррэр амышлэу зыуагъэхэм ащышых дзэсхэ Адам, Шъхьэлэхэо Пыхыр, Уахьидэ Сарэ, нэмыкълэхэри. Мэзыхым къыклоцл партизанхэм нэмыц дзэклогл 2211-рэ ауыкыгъ, нэбгыри 190-рэ гъэрэу къаубытыгъ. Автомашинэ 56-рэ, пый дзэклоглхэр иззу зы автобус, зы самолет, зы бронемашинэ, кузэклет 25-рэ акъутагъ. Лъэмиджищ къагъэуагъ, мэшлокугъоу уцуплэр агъэфыкыуагъ. Телефон гъучлыч метрэ мин пчъагъэ зэпаупкыгъ, 1эшэ зэфшъхьафэу къатырахыгъэр макълэп. Германиям арагъэцэн гухэлъ ялэу агъэхъазырыгъэу былымшъхьэ мини 5-м ехъу къалэклахыжыгъ.

Къушъхьэдэкълэпхэм нэмыцхэр зэпырамыгъэкълэнхэу, хы Шыуцлэ йушъомклэ амыгъэклогхэу партизанхэм пшъэрылъ шъхьалэ ялагъ. Ар партизанхэм язакъоу агъэцклагъэп, Дзэ Плыжыым ахэр игъуазэщтыгъэх, ежхэри дзэм дэзоахэу къыхэкълыгъ.

Мэфэ шэджагъоу Сухая Балка зыцлэ чыплэм партизанхэмрэ нэмыцыздэхэмрэ зыщызэзоахэм пыйм члэнагъэ ин рагъэшлыгъ. Еж партизанхэм

ахэклогдыкыгъэ шлагъо шыагъэп. Ошлэдэмышлэу зэрэгъэбнагъэхэм ишлуагъэ къэклауагъ. Гъогухэр зэпаубытыкълэхэзэ, ахэм къарыклогрэ автотранспортыр зэрэкъутэщтыгъэр партизанхэм къалотэжы. Тыу Аминэ партизаныхъ, непэ псаоу Мыекъуапэ дэс. Ар зыхэтыгъэ купым апэрэ пшъэрылъэу ыгъэцклагъэм икьэбар къытфилотэгагъ. Станицэу Бэрэкаем нэмыц кузэклетхэр зэрэдэхъагъэхэм, ащ гъомылапхэхэр къыдашынхэ фаеу зэрэщытым якъэбар къалыкълэсыгъэти, мэзым клоцлырыкълэр гъогум ыбгъу зыхагъэбылгыхыи апэтлысыгъэх. Шыкузеклет ушъагъэу къэзыгъэзэжыгъэхэм ахаохи, нэбгыр 70-м щышэу щы нахь къэмынэу ауыкыгъэх. Джащ тетэу гъомылапхэкълэ ушъэгъэ кухэр партизанхэм къалэклахыжыгъэх.

Мыекъопэ районым кыхыуытыр псэуплэхэр нэмыцхэм зауытыгъагъэхэр 1942-рэ илээсым игъэмаф ары. Дзэ частхэм къахлэрычыгъэ тидзэклоглхэу къышанагъэхэр бэклае хьухэу мэзым хэсыгъэх. Ахэр арых нэмыцхэр зылыхъуштыгъэхэр. Фашистхэр ащыцынэщтыгъэх партизанхэм. Красноармейцхэр зыхэс мээ къушъхьэ чыплэхэр зэрагъэшлэнхэм пае Шъхьагуацэ икълыхыагъэкълэ нэмыцхэм ясамолет мафэ къэс шъхьашытэу къызэпибыбыхъаштыгъ. Нахьыпэ рапшлэу а зы уахътэм тефэу станицэу Дахъом нэмыц самолет къышъхьашыбыбэтти, къушъхьэ тлогклэ шъомбгъошхом къышчыгъэзэти, нэмыкълэуагъэхэм ашъхьашытэу быбызэ, Мыекъуапэ иаэродром тетлысхыжыштыгъ. Цыфхэри ащ есэжыгъэхэти, игъогъо макъэкълэ самолетыр къашлэжыштыгъ.

Мэфэ шэджагъоу красноармейцэ нэбгырищ мэзым кыхэкълэ, станицэм щыпсэухэрэм ащыш зылуагъакълэ ашлоигъоу, ашхыштыми ыуж итхэу, йошъхьэ шыгум къыдэклогъэх. МТФ-м пэгъунэгъути, заплыхьэу тетыгъэх. А охътэ дэдэм тефэу пый самолетым ымакълэ къэлугъ. Ар йуашъхьэм игъунэгъу къызэхъум, красноармейцхэр яшхончхэмклэ еуагъэх. Самолетыр зэ къуанчэ къэхъугъ, етланэ ыпэ ригъэзыхыгъ. Йугъо шлуцлэр къыпыустхъуыкызэ, нахь лъхъанчэ хьуштыгъ. Чыплэу зыщэуагъэхэр зэщызэти, летчыкым ишлуагъэ къэкылгъ. Сыдэу щытми, агъэфыкыгъэ самолетыр нэмыц пилотым ыгъэтлысын ылэкълыгъ. Летчыкыр кабинэм къыпкыли, мээ кондэ зэхэкълыхыагъэм хэлъдагъ. Нэмыцхэм ядзэ гарнизонэу станицэу Дахъом дэлъыр тревогекълэ къежыагъ. Полицийхэри ахэм

ягъусагъэх. Шыхэр, цухэр къау-гъоихи, клэпсэхокълэ самолетыр гъогубгъум къылуалъэшъуагъ.

Сталинград фронтым щыхъугъэ хьугъэ-шлэгъэшхор Хэгъэгу заом тидзэхэм теклоныгъэу къышдахыгъэм лъапсэ зэрэфэхьугъэр хьышгъэм хегъэуэфыкыли. Нэмыцхэм ядзэ дивизие 22-у тидзэхэм къаухъурэигъэм пыйм лыешхо рахыгъ. Арэуштыгъу хьугъэми, нэмыц дивизие дзэ купышхоу «А» зыфилорэм Кавказ къушъхьэхэм нахь зашигъэпытагъ. Гитлеровцэхэм пшъэрылъ зыфашлыжыгъагъ зыкъамытынэу ыкли ядзэхэр Кавказым ращыжыкълэхэ, фронткълэ зэхашэнэу. Ары шъхьае, тидзэ ипащэхэм пшъэрылъ зыфагъэуцужыгъ Краснодаррэ Тихорецкэрэ алъэныкълэ еклунхэу ыкли Кавказыр къэзыбгынэрэ пыйдзэм игъогъу пабыкылынуу. Ащ ыужыкълэ Мыекъопэ лъэныкълэ еклунхэу загъэхъазырыгъ. Арэуштыгъуи ашлэгъэр хы Шыуцлэ йушъом щегъэжыагъэу Лэгъо-Накъэ нэс гъогъоу ашлыштыр арыгъэ. Мэзитлум къыклоцл гъогум ишлын пылыгъэх. Ащ фэгъэзэгъагъэх сапер батальонхэр, дзэм хэмыт цыфхэр ыкли нэмыц гъэрхэр. 1942-рэ илээсым итыгъэгъазэ цыф псэуплэхэу Кушинкэ, Мэрэтыкыо, Черниговскэм, Цыцэ (Апшерон район) зэо пхъашэхэр ащыкълэуагъэх. Нэмыцхэм лъэшэу яклэсагъ лъэагъэхэм зашагъэпытэныр. Ахэм атетхэу къэзоащтыгъэх. Мы чыплэм советскэ дивизиитлэу йулыгъ. Зыр — я 31-р, командир П.К. Богданович, адрэр — я 9-рэ къушъхьэ-шхончэо дивизиеу полковникэу М. В. Евстигнеевыр зипэцагъэр арыгъэ. Ахэм ясэмэгубгъукълэ къушъхьэу Гейман дэжэ йулыгъэх я 328-рэ, 336-рэ ыкли

383-рэ шхончэо дивизиехэр. Джабгъумклэ къушъхьэу Мэртазыкълэ илэагълэу тетыгъ я 33-рэ погранполкэу НКВД-м иер. А псэуэм къапэлугыгъ нэмыцхэм ядивизиитф.

Ощхи, оси, чылыи ащымыштыгъэу тидзэхэм къушъхьэ дэклэплэхэмклэ наступление рагъэжыагъ, пыйри зэкълэфагъ. Щылэ мазэм и 6-м псыхъоу Пшыхьэ итлуакълэ къэсыгъэх, ащ ыуж лъэагълэу Пало зыцлэу псыхъоу Цызэ дэжэ илэм тидзэхэр къышыуцугъэх. Щылэ мазэм и 14-м нэфшъагъом наступление ин рагъэжыагъ. Я 9-рэ къушъхьэ-шхончэо дивизием члэнагъэхэр илагъэхэми, фашистхэм яатакэхэр къызэтыригъэуагъэх. Анахь зэошхохэр зыщыкълэуагъэхэр Апшерон районым къыхиубытэрэ къушъхьэ лъэагълэу Пало зыцлэмрэ станицэу Черниговскэм дэжэр. Щылэ мазэм и 25-м станицэу Самурскэр шъхьафит ашлыжыгъ. Мы чыплэм нэмыцхэр къушъхьэ тлуакълэ шыдаубытэхэи члэнагъабз арагъэшлыгъ. Фронтым иставкэ къыгъэуцугъэ пшъэрылъыр я 9-рэ къушъхьэ-шхончэо дивизием я 31-рэ шхончэо дивизиер игъусэу ыгъэцклагъ. Пыйм ипытанлэ ахэм пхыратхьугъ.

Щылэ мазэм и 29-м къушъхьэ-шхончэо дивизием станицэхэу Шытхьалэрэ Ханскэмрэ, Закавказскэ фронтым идзэхэм Мыекъуапэ шъхьафит ашлыжыгъэх. Апэу къалэм къыдэхъагъэр я 23-рэ шхончэо пограничнэ полкым иподразделениеу подполковникэу П. К. Козак зипащэр ары. А къэбарыр щылэ мазэм и 30-м Совинформбюром къытыгъ.

Хэгъэгу зэошхом фэгъэхьыгъэ литературэм, справочникхэу ыкли энциклопедиехэу Темыр Кавказым щыклогъэ заом къытегушылэхэрэм хагъэуэфыкыли я 9-рэ къушъхьэ-шхончэо дивизием Мыекъуапэ шъхьафит ымышлыжыгъэу. Ау а дзэ цлэрылом Мыекъопэ-Шытхьэлэ лъэныкълэ ишлогъэшхоу къышчыгъэкълэуагъэм ыкли пый мэхъаджэр зэхэгъэтэ-къогъэным ыкълэуагъэ зэрэфигъэлорышлагъэм къахлэклауагъ НКВД-м ия 23-рэ погранполкэрэ партизанхэмрэ Мыекъуапэ шъхьафит ашлыжынымклэ. Ащ епхыгъэу зы щысэ къэбгъэлъэгъон плъэкышты. «Советская военная энциклопедия» зыфилэу 1985-рэ илээсым къыдэкълэуагъ къышчелэ: «Мыекъуапэ 1942-рэ илээсым ишышъхьэлу мазэ и 10-м нэмыцхэм аштагъ, 1943-рэ илээсым щылэ мазэм и 29-м операциеу я 9-рэ къушъхьэ-шхончэо дивизием зэхицагъэм ишлуагъэкълэ Закавказскэ фронтым Темыр Кавказыр шъхьафит

ышлыжыгъ. Къалэр штэжыгъэным хэлэжыагъэх партизан купэу «Народные мстители» (командир С. Я. Козлов), я 3-рэ Тульскэ партизан купэу «За Родину» (командир Я. Р. Свердлов) зыфилэхэрэр.

Мыекъуапэрэ Адыгеимрэ шъхьафит шлыжыгъэнхэм зилахышлу хэзышлыхыагъэхэу тикълэ дэсыгъэхэм азыныкълэ нахьыбэ дунаим ехыжыгъ. Непэ нэбгырэ зыщыплэ нахьыбэп псаоу къэнагъэр. Ахэри сымаджэх, зеклон зылэкълэу ахэтыр макълэ. Сщыгъупшэжыырэн Хэгъэгу зэошхом хэлэжыагъэу Мышэ Ереджыбэ къылотэгагъэр. Ар зыхэтыгъэ дзэм Ермэлхьаблэ, Чэтунэр, Блащэпсынэ, Кошхьаблэ, Джаджэ, Улапэ, Лэбапэ шъхьафит ышлыжыгъэх. Джаджэ къызыдахъэхэм къахъуагълэхэти ныхохэмрэ лыжыхэмрэ лэплэ къызэрарашэкыштыгъэр къыло-жыштыгъ. Улапэ клоцлырыкълэхэ зэхъум, бзылфыгъэхэм щэламэхэр къапагъохыштыгъэх. Ахэм къаушыхыаты мэзыхым къыклоцл нэмыцхэм Адыгеим жьалымыгъэу щызэрэхъагъэр. Улапэ изакъоу нэбгырэ 24-рэ щызэтырау-клэгагъ. Ащ фэдэ щысэу къэпхьын плъэкыштыр макълэп.

Мыекъуапэ ыкли Адыгеир шъхьафит зэрашлыжыгъэхэри къызышрагъэжыагъэу пыйм ылыгыгъэ пытаплэу къушъхьэ лъэагълэу Пало зыцлэу станицэу Черниговскэм пэгъунэгъур Мыекъуапэ километрэ 80-клэ пэлу-дзыгъ. А чыплэм 1975-рэ илээсым Теклоныгъэм ия 30-рэ илээс ехуллэу мыжбосаутгъэтхэу 5 шагъэуцугъ. Ахэр гъэпсыгъэнхэм зилахышлу хэзышлыхыагъэхэм ащышых Мыекъуапэ илэжыаглохэр, еджаплэхэм яклэледжаклогхэр, джащ фэдэу Апшерон районым ирабочхэр. Ащ фэдэ йоф-тхэбзэ иным изэшлохын пэшэ-ныгъэ дызэрэхъагъ Мыекъуапэрэ Апшеронскэрэ ялажэхэм. Джащ фэдэу саугъэтхэм ягъэуцун йофы зырагъэшлэу, яшъыпкъэу пылгыгъэх я 9-рэ къушъхьэ-шхончэо дивизием щышхэр ыкли ащ иветеранхэр. Нэбгырэ мин заулэ зыхэлэжыгъэ митингэу саугъэтхэм якъызылхын фэгъэхыгъэм къэклоглагъэхэм а чыплэм щыра-хъухыагъ илээс къэс ащ щызэлукълэнхэу, хэклогдагъэхэр агу къагъэкълэжыныхэу.

Ар жьоныгъокълэ мазэм иапэрэ мафэхэм атырагъафэ. Я 9-рэ къушъхьэ-шхончэо дивизием ычылэпэ ит хьугъэ я 131-рэ Мыекъопэ мотошхончэо бригадэ шъхьафым (джы ар Абхъаз Республикэм щылэ) идзэклоглхэр, ветеранхэр, еджаглохэр а мыжбосаугъэтхэр зылэщыт чыплэм макълэ, зэлукълэ шашы, къышгъушылэ. Хэклогдагъэхэр агу къагъэкълэжыкы, шхончэхэмклэ маох.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.

Ветеранхэм я Адыгэ республикэ Совет ипресс-секретарь.

Сурэтым итыр: къушъхьэ мээ лъэагълэу Палом шагъэпсыгъэ саугъэтыр.

Театрэмрэ лъэхъанымрэ

УЗЭФЭЗЫЩЭРЭМ КУПКИР ЕГЪЭПЫТЭ

Урысые Федерацием инароднэ артистэу, Абхъазым изаслуженнэ артистэу, Адыгэ Республикэм и Лъэпкь театрэ ирежиссер шъхьалэу Куркэнэ Муратэ тызыхэт лъэхъаным епхыгъэу театрэм илээс Иофшлэныр зэриублагъэм кытедгъэгъуцылэ тишлюгъоу тылуклагъ.

гъахъ. 2009-рэ илээс драматургэу, тхаклоу, артист цэрылоу Мурэтэ Чэпай ипесэ техыгъэу спектаклэу «Шъузабэхэр» икларькылау Лъэпкь театрэм щыдгъэгъуцужыгъ — режиссерыр зэ-лъашлэрэ артистэу

Зыхъэ Заурбий. Нэмыкь спектаклэхэри театрэр зикласэхэм къафэдгъэлъэгъоштых.

— Мурат, уянеу Зоерэ уятеу Рэщыдэрэ Хэгъэгъу зэошхом зэрэхлэжьагъэхэр сэлэ. Заом иилгъэс фыртынэхэр кыиуфаломтэжъхэр бэрэ кыиу-хэклъыгъа?

— Сятэ фин заом, Сталинград икъэуэхъумэн ахэлэжъагъ. Сянэ Хэгъэгъу зэошхор Чехословакием щыухыгъ. Сятэ идунай ыхъо-жыгъэми, тидзэкъллэхэм ягъусэу лыхъужыныгъэу зэрихъагъэм сырэгъушхо. Сянэ кызы-щытхъужыныр ишэнэп. Ар кълэеджаклохэм алулэу, заом тхъамыклагъоу цыфмэ къафи-хыгъэм кытегушылэу зэп зэрэслэгъугъэр. Патриотическэ темэр кыиспэблагъ, сыфай ащ фэгъэхыгъэ рольхэр къэсшын-хэу.

— Лъэпкь театрэм къэ-шлыгъо хэхыгъэхэр егъэхъа-зырха?

— Хэгъэгъу зэошхом илэхъан аусыгъэ ордэхэр, ижырэ лыхъужь ордэхэр, патриотизмэм ехыылэгъэ къэшлыгъохэр къэд-гъэлъэгъоштых. Лъэпкь театрэм зэкълэ иартистхэр плэми хъунэу ащ хэлэжьэщтых. Литературнэ-музыкальнэ къэшлыгъоу ар щы-тышт. Ныбжэ зэфэшхъаф зилэ артистхэм рольхэр къядгъэ-шлыщтых. Лъэужхэр ззыспхырэ амалхэр дгъэфедэщтых.

— «Шъузабэхэр» Мыекъуа-нэ, Блащэпсынэ къащыжъу-гъэлъэгъуагъ, нэмыкь къуаджэ-хэми шъуафэклошты?

— Ар типшэрылэу тэлы-тэ. Нэпсыр зэралъэкыхыжыгъэ Блащэпсынэ спектаклэм щеп-лыгъэх. Тиартист ныбжы-клэхэм Хэгъэгъу зэошхор тхыль-хэмкълэ, кинофильмэхэмкълэ, цыфхэм къаотэжыыхэрэмкълэ ашлэ. Заом итхъамыклагъо сце-нэм куоу къыщагъэлъэгъон алъэкыгъ. Ащ къеушыхъаты нэмыкь спектаклэ къинхэри къашлынхэ зэралъэкыштыр.

— 2009-рэ илээс Адыгэ Республикэм и Лъэпкь театрэ Краснодар, Къалмыкым, фэшхъафхэми ащылагъ. Адыгэ-

абхъаз театрэхэм яфестива-лэу «Наи меловой кругыр» Мыекъуапэ щыклагъ. Иоф-шлагъэу шъуилэм щытхъум имызакъоу сыда хэлъагъорэр?

— Театрэхэм ягупчэу Мые-къуапэ алъытэуи къэбархэр зэ-хэтэхых. Тыркуем кыиулыгъэ ку-пыр апэрэу тифестиваль хэлэ-жъагъ. Натхъо Къадыр инспек-таклэу «Мэдэяр» дгъэгъуцугъэ. Ед-гъэжыгъэ Иофыр лъыдгъэкълэ-тэным тыфэхъазыр. Щыклагъэу тилэхэри зыдэтэлъэгъужых. Кълэу дгъэгъуцугъэ спектаклэхэм Иоф адэтэшлэ.

— Ныбжэ зэфэшхъаф зилэ артистхэр бэ хъухэу театрэм зэрэщылажъэхэрэм укытегу-щылэнэу уфаеба?

— Аужырэ илээсхэм анахъэу кыиддэхъугъэмэ ащыщ артист ныбжыкълэхэр зэредгъэджагъэ-хэр. Зэляшлэрэ артистхэр, гурыт ныбжэ зилэхэр, ныбжыкълэхэр зэгъусэхэу зы спектаклэм хэла-жъэх, зым зыр упчлэжыгъу ешлы. Театрэм купкълэу илэр нахъ мэпы-тэ. Пшэрылэ инхэр зыгъэцклэн зылээкълэщт купэу тыщыт. Лъэпкь театрэм идиректорэу Зыхъэ Мэлайчэт, АР-м куль-турэмкълэ и Министерствэ тызы-пылын фэе Иофыгъохэм тыналэ атырытагъадзэ. Нахышлоу Иоф зэрэтшлэщтым тыпылэ.

— Шъуигъухэлъхэр кы-жъудэхъунхэу шъуфэсэлэ.

— Тхъауегъэпсэу.

Сурэтым итыр: Урысыем инароднэ артистэу Куркэнэ Мурат.

Спортымрэ зэкъошныгъэм игъогухэмрэ

Натхъо Бибарс «Рубин»
кыирагъэблагъэ

Израиль ифутбол командэу «Хапоэль» Тель-Авив щешлэрэ Натхъо Бибарс Урысые Федерацием ичемпионэу «Рубин» Казань кыирагъэб-лэгъагъ. Мы мафэхэм зэзэгъыныгъэм епхыгъэ зэхэцэн Иофыгъохэр ко-мандэхэм япащэхэм агъэцаклэх.

Натхъо Бибарс Израиль иадыгэ къуаджэу Кфар-Камэ кыищыхъугъ. Спортыр шлу зыцалъэгъурэ унагъом цаплугъ. Илээс 21-рэ ыныбжэ. Израиль ифутбол ныбжыкълэ хэшыпыкълэгъэ командэ икапитан. Ар гупчэм ыкълэ ыпэкълэ щешлэрэ футболист, къэлапчъэм Игуаор ана-хъыбэрэ дзыхдзэрэмэ ащыщ.

Израиль Натхъо спортсменхэр дэгъоу шашлэх. Натхъо Нили Израиль ибзылфыгъэ баскетбол хэшыпыкълэгъэ командэ хэтыгъ, хъурджанэм Игуаор анахъыбэрэ зэрэридзэрэр журналистхэм агъэшлагъоу статьяхэр къатхы-щтыгъэх. Натхъо Нили дунэе зэлулэгъумэ ахэлажъэу, Москва къаклоу ыкълэ тибаскетбол ко-мандэмэ къадешлэуи уахътэ кыыхэкълэгъ. Адыгэ пшъашъэм илэпэлэсэныгъэ дунэе шапхэмэ адиштэу спортым хэшылкь физиолэм алъытэщтыгъ. Авто-мобиль гъогум тхъамыклагъоу кыитехъухъагъэм Натхъо Нили зэрэхэкълэдагъэр лъэшэу тыгу къеуагъ. Спортсменкэ цэрылом саугъэт Израиль шыфагъэуцугъ.

Адыгеим ифутболист цэрылоу Натхъо Адам Израиль тренерэу Иоф щышлагъ, ныбжыкълэхэр фут-болым фигъэсагъэх. Джырэ уахъ-тэ Натхъо Адам мыекъопэ фут-бол клубэу «Зэкъошныгъэм» идиректор шъхъал.

Натхъо Адам ишъэожъыеу Амири футболым пыщагъ. Илээс 12-м ар ит. Футболымкълэ лъэпкь академиеу Тольятти дэтым Нат-хъо Амир аштагъ. Москва хэ-кум, Къыблэ шъолъырым, нэ-мыкълэхэми къарашыгъэ кълэцлы-кълэхэу сэнаушыгъэ зыхэлъхэр Тольятти щагъасэх. Амир илээсыкълэу кыхыагъэм Мые-къуапэ кыизэкълэ тылуклагъ, ака-демием зэрэщеджэрэр кыитфи-лотагъ. Мыекъуапэ икълэцлыкълэ командэу Александр Пахомки-ныр зипащэм хэтэу зэнэкъокъу-мэ ахэлэжъагъ. Гупчэм ыкълэ ыпэкълэ Амирэ ащешлагъ, къэлап-чъэм Игуаор зэкълэми анахъыбэ-рэ дидзагъ.

Натхъо Адам «Кубань» Крас-нодар хэтэу СССР-м изэнэкъо-къухэм ахэлажъэ зэхъум ыпэкълэ щешлэщтыгъ. Натхъо Бибарсрэ Натхъо Амиррэ ухъумаклохэр зыгъэгумэкълэу футболист дэ-гъухэм ащыщых, тлури ыпэкълэ щешлэ.

Бибарс адыга-бзэр дэгъоу ешлэ, тишэн-хабзэхэр дахэу зэ-рехъэх. «Рубин» Казань ипащэ-хэр адыгэ кълээм иешлакълэ Из-раиль щылыпыллагъэх, агу ри-хыгъ. Урысыем игражданин Бибарс зыхъукълэ, УФ-м ихэшы-пыкълэгъэ командэ хэфэн ылъэ-кыштытэуи тренерхэр мэгугъэх. «Рубин» итренер шъхъалэу Кур-бан Бердыевыр адыгэ кълэу Б. Натхъом кыищытхъугъ, ко-мандэм ыштэ шлоигъоу кы-лауагъ.

«Рубин» — «Хапоэль»

Европэм икубокхэм афэбанэ-хэрэм ащыщых «Рубинрэ» «Ха-

Натхъо Бибарс ыпэкълэ илгыгъ.

поэльрэ». Мэзаем и 18-м коман-дэхэр Казань шызэлукълэнхэу за-гъэхъазыры. Мэзаем и 25-м Из-раиль шызэдешлэщтых. Натхъо Бибарс «Хапоэлым» джыри кыыхэкълэжыгъэгъоп. Арышъ, «Рубинрэ» «Хапоэлымрэ» зызэ-лулэхэкълэ адыгэ кълэр Израиль икомандэ щешлэнкълэ пшлэхэ-щтэл.

Бибарс хэкум ичлыгужъ къеб-лэгъэжынынэу, футбол ешлэзэ бэрэ тигъэгъушлонэу фэтэлэ. Адыгэ лъэпкыыр зыгъэдахэрэмрэ, щыт-хъур кыитфэзыхырэмрэ ар ащыщ. Бэгъашлэ охъу, Бибарс!

Нэклубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.